

Nr 121.

Av herrar **Lithander** och **Magnusson** i Skövde, om beredande för arméns och kustartilleriets reserver tillhörande förtidsavgången personal av rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde.

Jämlikt Kungl. Maj:ts förordning nr 364 av den 23 september 1927 tilldelas förtidsavgången eller i reserven utnämnd officer och underofficer tillhörande arméns reserver, som fullgjort föreskriven tjänstgöringsskyldighet, efter fyllda 55 år årlig pension, officer med 900 kronor och underofficer med 672 kronor. De i reserven utnämnda äro dessutom berättigade att efter fyllda 42 år utbekomma i stället för pensionen ett belopp svarande mot pensionens efter 5 procent kapitaliserade värde. Avlider i reserven utnämnd, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsåldern, skall till hans efterlevande anhöriga eller till annan rättsinnehavare utbetalas pensionens enligt ovan kapitaliserade värde. Rätt att utfå pensionens kapitaliserade värde tillkommer alltså icke förtidsavgångna officerare och underofficerare eller deras efterlevande. För båda kategorierna, förtidsavgångna och i reserven utnämnda, gälla identiskt lika tjänstgörings- och avlöningsbestämmelser. Vad beträffar marinen, så ha förtidsavgångna officerare i flottans reserv eller deras efterlevande rätt till erhållande av pensionens kapitaliserade värde, men däremot icke förtidsavgångna officerare i kustartilleriets reserv.

I samband med reglering vid 1927 års riksdag av de till personal i reserven utgående pensionerna behandlades bl. a. tvenne likalydande motioner, i vilka hemställdes »att riksdagen med anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 22 angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. måtte bland annat medgiva, att officer eller underofficer i reserven, vilken till följd av skada eller sjukdom, som ådragits utom tjänstgöringen, icke kunnat fullgöra honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, skall vara berättigad att av reservpensionen uppbära så stort belopp, som svarar mot av honom fullgjord tjänstgöring, med rätt för honom eller, därest han avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsåldern, hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare att i stället för pensionsförmånerna utbekomma ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp, samt att arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal för sig och efter-

levande tillerkännes samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkännes övrig personal i reserven».

Riksdagens beslut enligt skrivelse nr 236/1927 innebar bland annat: »Att nu på grund av ett motionsvis framfört yrkande göra ändring i vad 1925 års riksdag i förevarande avseende beslutat, anser riksdagen icke lämpligt, men förutsätter, att Eders Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på det i motionen framförda spörsmålet».

Då någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida i syfte att åvägabringa likförmighet för de båda personalkategorierna i fråga om pensionsbestämmelserna icke syntes vara att vänta, ingick kaptenen i Skaraborgs regementes reserv G. Lindgren med en skrivelse till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, daterad den 19 oktober 1929, i vilken hemställes, att statsrådet ville föranstalta om en proposition till 1930 års riksdag rörande likställighet i fråga om pensionsförmånerna emellan förtidsavgångna och i reserven utnämnda. (Skrivelsen kommer att tillhandahållas vederbörande utskott.)

Denna skrivelse remitterades till
 chefen för generalstaben,
 arméförvaltningen,
 chefen för marinstaben,
 marinförvaltningen och
 försvarsväsendets lönenämnd.

Styrelsen för Svenska arméns reservofficersförbund understödde i en till Konungen ställd skrivelse (bil. 1) kapten Lindgrens framställning. Denna skrivelse remitterades till arméförvaltningen och försvarsväsendets lönenämnd.

Chefen för marinstaben, som inhämtat yttrande från chefen för kustartilleriet, tillstyrkte den gjorda framställningen och marinförvaltningen, som hänvisat till vad chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet anfört, hemställde om sådan ändring av § 20 i förordningen av den 23 september 1927 (nr 366) angående befäl i kustartilleriets reserv, att jämväl förtidsavgången officer och underofficer eller efterlevande efter sådan må kunna komma i åtnjutande av ett mot pensionens kapitaliserade värde svarande belopp.

Försvarsväsendets lönenämnd förklarade, att nämnden icke funnit något att erinra mot de åtgärder framställningen avsåge.

Chefen för generalstaben anförde, att skillnaden i fråga om pensionsbestämmelserna endast synes grunda sig på, att det med hänsyn till rekryteringen av i reserven utnämnda officerare ansetts erforderligt erbjuda särskilda med reservofficersanställningen förenade ekonomiska förmåner. Försvarsrevisionen har nämligen vid behandlingen av frågan om rättighet för i reserven utnämnd personal att utbekomma pensionens kapitaliserade värde framhållit, att det ur statsfinansiell synpunkt uppenbart

vore *likgiltigt*, huruvida vederbörande föredroge det ena eller andra sättet för pensionens utbetalande (försvarsrevisionens betänkande, Del I, sid. 578).

Vidare anfördes, att de förtidsavgångnas tjänstgöring i egenskap av reservpersonal med hänsyn till deras föregående aktiva tjänstgöring torde vara av större betydelse för staten än den i reserven utnämnda personalens. Icke minst ur denna synpunkt kunde det anses billigt, att även förtidsavgången personal komme i åtnjutande av förmånen att kunna utbetomma pensionens kapitaliserade värde.

Det borde emellertid beaktas, att reservstatspersonalens — reservstaten utgöres ju av f. d. aktiv förtidsavgången personal — tjänst är av ännu större värde än den förtidsavgångnas i reserven kvarstående. Då generalstabschefen föreslagit upprättande av den år 1925 beslutade reservstaten, och då man icke kan överblicka, i vad mån den föreslagna ändringen i pensionsförmånerna kunde komma att inverka på rekryteringen av reservstatspersonalen, avstyrkte han dock för närvarande ändring i pensionsbestämmelserna.

Arméförvaltningen framhöll, att försvarsrevisionens avsikt med anordningen, att pensionens kapitaliserade värde skulle kunna utbetalas, var, att därigenom rekryteringen av den för mobiliseringsbehovets fyllande viktigaste och talrikaste kategorien av reservpersonal, nämligen i reserven utnämnda officerarna och underofficerarna, skulle underlättas. Den förtidsavgångna personalen däremot vore tämligen fåtalig och spelade icke någon större roll för mobiliseringsbehovets fyllande. I regel torde den komma att gå över på reservstat. Någon anledning att medgiva utbetalning av pensionens kapitaliserade värde till denna personal eller dess efterlevande förelåge därför icke, så mycket mindre som en sådan förmån kunde, såsom generalstabschefen framhållit, direkt uppmuntra till inträde i reserven och därigenom försvåra rekryteringen av reservstaten.

Yttrandena från chefen för generalstaben, arméförvaltningen, chefen för marinstaben, marinförvaltningen och försvarsväsendets lönenämnd komma att tillhandahållas utskottet.

I skrivelse av den 20 september 1930 till arméförvaltningen meddelade statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, att kapten Lindgrens och Svenska arméns reservofficersförbunds framställningar icke föranledde någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. (bil. 2.)

Mot de slutsatser generalstabschefen och arméförvaltningen kommit till torde vissa erinringar kunna göras. Generalstabschefen poängterar, att den förtidsavgångna personalens värde på grund av dess fullständiga utbildning och under ofta mångårig tjänstgöring vunna rutin är större för försvaret. Men arméförvaltningen har den uppfattningen, att då denna personalkategori är så fåtalig, så vore en särskild åtgärd för dess kvarhållande i reserven onödig. Nu är emellertid numerären icke så alldeles obetydlig. Enligt 1929 års rullor uppgick den till 41 officerare. Men då deras militära värde av generalstabschefen vitsordats vara större, så synes

den logiska följden härav bliva den, att man alldeles särskilt borde be-
möda sig om att i reserven kvarhålla de förtidsavgångna. Kategorierna
bestå dock av individer och var och en, som kan tillgodogöras försvaret är
ju av betydelse ur statsnyttans synpunkt.

Det andra argumentet, vilket framfördes av både generalstabschefen och
arméförvaltningen mot likställandet i pensionsförmåner, är att rekryte-
ringen av reservstaten skulle kunna äventyras därigenom, att förtidsav-
gången personal finge rätt att utfå pensionens kapitaliserade värde. Detta
beräknas, därest det utbetalas omedelbart efter sedan villkoren för dess
utbekommande äro fyllda, d. v. s. efter fyllda 42 år och sedan åliggande
tjänstgöring fullgjorts, för officer till 5,200 kronor.

Till kompaniofficer å reservstat utgå följande löner och pensioner (efter
fyllda 50 år):

		Lön	Pension
högsta löneklassen (43 år eller äldre vid överflytt.)	2,820	2,500
mellersta » 37—42 » » » »	2,220	2,000
lägsta » 32—37 » » » »	1,620	1,450

Tjänstgöringsskyldigheten för reservstaten varierar mellan 33 och 25
dagar per år till fyllda 50 år. Avlöningstillägg utgå med 360 kronor
efter fyllda 37 år och ytterligare 360 kronor efter fyllda 43 år. Tjänst-
göringsskyldigheten för personal i reserven är 35—42 dagar vart 3:e år till
fyllda 42 år.

Om i en siffermässig jämförelse dessa reservstatens löne- och pensions-
förmåner ställas mot förmånerna för officer i reserven — 900 kronor pen-
sion vid fyllda 55 år eller pensionens kapitaliserade värde vid fyllda 42 år
5,200 kronor — så synes det fullständigt uteslutet, att en officer på stat, då
han har att träffa sitt val mellan att gå över på reservstat eller till reser-
ven skulle kunna tveka, därför att han efter fullgjord tjänst i reserven
skulle kunna erhålla 5,200 kronor kontant.

De båda argument mot kategoriernas likställande i pensionsförmåner,
som anförts av chefen för generalstaben och arméförvaltningen nämligen
de förtidsavgångnas ringa antal samt farhågan, att möjligheten att utbe-
komma reservpensionens kapitaliserade värde skulle äventyra en even-
tuell rekrytering av reservstaten, ha alltså vid närmare granskning visat
sig ohållbara. Härtill kommer, att den av 1925 års riksdag beslutade re-
servstaten ännu icke börjat uppsättas.

Den förtidsavgångna personalen och den i reserven utnämnda har nu-
mera fullständigt lika tjänstgöringsskyldighet och erhåller även samma
avlöningsförmåner. Det borde då vara fullt naturligt att även pensions-
förhållandena bliva ordnade på ett likformigt sätt. Lever den förtids-
avgångne officeren respektive underofficeren och kommer han i åtnjutande
av sin pension, är det ju gott och väl, men dör han innan han uppnått
den för rätt till pension stadgade levnadsåldern, så inträffar det upprö-

rande fallet, att hans familj, som kanske befinner sig i små omständigheter, intet får av den intjänta pensionen, under det att den i reserven utnämndes efterlevande familj utfår pensionens kapitaliserade värde.

I anslutning till det ovan anförda få vi för att åvägabringa rättelse härutinnan hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att arméns och kustartilleriets reserver tillhörande förtidsavgången personal för sig och sina efterlevande tillerkännas samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkänts i arméns och marinens reserver utnämnd personal ävensom förtidsavgången personal i flottans reserv.

Stockholm den 22 januari 1931.

Edvard Lithander.

Karl Magnusson

i Skövde.

Bil. 1.

Till Konungen.

Enligt § 29 mom. 1 i kungl. förordningen den 23 september 1927 (nr 364) angående befäl och civilmilitär personal i arméns reserver äga såväl förtidsavgångna som i reserven utnämnda officerare och underofficerare, vilka i vederbörlig ordning fullgjort föreskriven tjänstgöringsskyldighet eller vilka till följd av under tjänstgöring ådragen skada eller sjukdom urståndsatts att fullgöra nämnda skyldighet, rätt att efter fyllda 55 år utfå årlig pension officer med 900 kronor och underofficer med 672 kronor. Därjämte äro i reserven utnämnda officerare och underofficerare under angivna villkor berättigade att efter fyllda 42 år utbekomma i stället för pensionen ett mot dennas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp.

Beträffande i reserven utnämnd officer eller underofficer gäller vidare enligt mom. 2 i nyssnämnda paragraf, att, därest han avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, skall, om han har fullgjort honom dittills åliggande tjänstgöringsskyldighet eller till följd av under tjänstgöring ådragen skada eller sjukdom urståndsatts att fullgöra nämnda skyldighet, till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare utbetalas ett mot pensionens vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp.

Såsom framgår av dessa bestämmelser äro förtidsavgångna, arméns reserver tillhörande officerare och underofficerare uteslutna från den rätt till utfående av pensionens kapitaliserade värde, som tillerkänts de i reserven utnämnda och deras vid dödsfall efterlevande anhöriga.

Den skillnad, som sålunda i berörda hänseende förefinnes mellan de förtidsavgångna och den i reserven utnämnda personalen, härleder sig närmast från de beslut om ändringar med avseende å reservpersonalens pensionsförmåner m. m., som fattades i samband med antagandet av 1925 års försvarsorganisation, men grundar sig ytterst på ett av försvarsrevisionen framlagt förslag.

Anledningen till försvarsrevisionens ståndpunktstagande i förevarande avseende synes vara höljd i dunkel. Möjligen har den förtidsavgångna personalens fåtalighet härvid spelat en viss roll. Vid behandlingen av frågan om de förtidsavgångna officerarnas pensionsförmåner m. m. anförde emellertid revisionen endast, att den icke ansett någon anledning föreligga att för denna kategoris vidkommande medgiva utbetalandet i förtid av pensionens kapitaliserade värde (Försvarsrevisionens betänkande III, Del I, sid. 580). Egendomligt nog synes revisionen däremot hava funnit dylik anledning föreligga beträffande de förtidsavgångna officerarna vid flottan, ty för deras vidkommande ifrågasattes icke någon inskränkning i rätten att utfå det kapitaliserade värdet av reservofficerspensionen. I enlighet härmed äger också flottans reserv tillhörande förtidsavgången personal numera i förevarande avseende samma rätt som den i reserven utnämnda personalen.

Några bärande skäl för att beträffande denna fråga behandla den förtidsavgångna reservpersonalen vid armén på annat sätt än motsvarande personal vid flottan torde emellertid icke förefinnas.

Detta synes också hava varit riksdagens åsikt. I sin skrivelse (nr 236) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. (nr 227) anförde nämligen 1927 års riksdag i anledning av ett motionsvis framställt yrkande om att arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal för sig och efterlevande måtte tillerkännas samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkänts övrig personal i reserven, att riksdagen visserligen icke ansåge lämpligt att för det dåvarande på grund av ett motionsvis framfört yrkande göra ändring i vad 1925 års riksdag i förevarande avseende beslutat, men att riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t komme att hava sin uppmärksamhet riktad på det sålunda framförda spörsmålet.

Uti skrivelse till herr statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet den 19 oktober 1929 har kaptenen i kungl. Skaraborgs regementes reserv G. Lindgren hemställt om framläggande av förslag till 1930 års riksdag om att förtidsavgångna, i reserven kvarstående officerare måtte i avseende å pensionsförmåner likställas med i reserven utnämnda officerare.

Svenska arméns reservofficersförbund ansluter sig till den av kapten Lindgren sålunda gjorda framställningen. Till stöd för densamma får förbundet, utöver vad som i det föregående anförts, framhålla följande.

Såsom framgår av försvarsrevisionens förutnämnda betänkande (sid. 578) har rätten att utfå det kapitaliserade värdet av reservbefäls pensionen införts dels för att stimulera rekryteringen och dels för att avhålla den redan förefintliga reservpersonalen från att i förtid avgå ur tjänst. Då de förtidsavgångna officerarna och underofficerarna genom sin tidigare utbildning och tjänstgöring såsom officerare eller underofficerare på stat regelmässigt böra äga en betydligt grundligare militär skolning och rutin än de i reserven utnämnda, måste det ur försvarets synpunkt vara mera önskvärt att de förra kvarstanna i tjänst i reserven än de senare. Det synes

under sådana förhållanden vara tämligen inkonsekvent att, såsom nu är fallet beträffande de förtidsavgångnas pensionsrätt, föreskriva villkor, som äro mindre ägnade att locka till ett kvarstannande i tjänst än de, som gälla för övrig reservpersonal.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får Svenska arméns reservofficersförbund i underdånighet anhålla, att åtgärder måtte vidtagas för att arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal må för sig och efterlevande tillerkännas samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkänts övrig personal i reserven.

Stockholm den 24 januari 1930.

Underdånigst:

För Svenska arméns reservofficersförbund:

ERNST LINDH.

Fritz Dahlborn.

Bil. 2.

Till arméförvaltningen.

Uti en den 19 oktober 1929 dagtecknad skrift har kaptenen i Skaraborgs regementes reserv G. A. Lindgren gjort framställning i syfte att förtidsavgångna, i reserven kvarstående officerare måtte i avseende å pensionsförmåner likställas med i reserven utnämnd officerare.

Häröver hava utlåtanden avgivits av chefen för generalstaben den 22 november och chefen för marinstaben den 21 december 1929 samt av arméförvaltningen den 25 januari och marinförvaltningen den 20 februari 1930.

Vidare har Svenska arméns reservofficersförbund i skrivelse den 24 januari 1930 gjort framställning i enahanda syfte.

Över denna framställning har arméförvaltningen den 1 februari 1930 avgivet utlåtande.

Sedermera har försvarsväsendets lönenämnd den 19 maj 1930 avgivit utlåtande i ärendet.

Kungl. Maj:t finner förevarande framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, vilket jag, på nådigste befallning, får härigenom meddela.

Avskrifter av denna skrivelse tillställas:
chefen för generalstaben,
chefen för marinstaben,
marinförvaltningen samt
försvarsväsendets lönenämnd.

Stockholm den 20 september 1930.

D. HANSÉN.

G. B. von Schwerin.